

Η ΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ

Τὸ Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον λαμβάνει ἐφέτος τὴν τιμὴν νὰ συγκαταλέξῃ εἰς τὴν χορείαν τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ ἔνα κορυφαῖον ἐργάτην τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, τὸν ἐν Κυδωνίαις γυμνασιάρχην κ. Ἰωάνν. Ὁλύμπιον. Εἶνε δὲ βαθὺς μελετητής τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας, ὁ διαπρεπής συγγραφεὺς τῆς «Πλατωνικῆς Φιλοσοφίας», τῆς δοπίας ἔξεδόθη ἥδη ὀγκώδης δὲ πρῶτος τόμος. Τὸ ἔργον αὐτὸν καὶ μόνον θὰ ἤρκει ν' ἀναβιβάσῃ τὸν σοφὸν ἄνδρα εἰς τὴν οἰκείαν ἔδραν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀν διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν καθηγητῶν ἵσχε μόνη ἡ ἀτομικὴ ἀξία καὶ δὲν ἔθεωρετο ἀπαραίτητος—δυστυχῶς—καὶ ἡ ἐπικουρία προσωπικῶν σχέσεων καὶ παρασκηνιακῶν ἐνεργειῶν. Ο κ. Ὁλύμπιος προσέφερε πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἐθνικὴν ἐκπαίδευσιν κηρυματίσας ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας καθηγητής καὶ γυμνασιάρχης ἐν Μυτιλήνῃ καὶ Κυδωνίαις. Πλὴν ἀλλων περισπουδάστων ἐργῶν του, ἄξια ἰδιαιτέρας μνείας εἰσὶ τὸ «Περὶ φιλοσοφίας τοῦ Πυθαγόρα» καὶ ἡ περὶ τῶν «Ἐγκατευτικῶν νομοσχεδίων» βαθύνους συγγραφὴ του].

A'. Αἰσχύλου βίος καὶ ποιητικὴ μαρία

Αἰσχύλος ὑπῆρξεν ἀναμφισβητήτως ὁ μέγας πατὴρ καὶ διδάσκαλος τῆς τραγῳδίας, ἢ, ὡς λέγει χαριέντως ὁ εὐφυέστατος κωμικός, «πρῶτος τῶν Ἑλλήνων πυργώσας ὅρματα σεμνὰ καὶ κοσμήσας τραγικὸν λῆρον».

Βρέφος ἔτι νήπιον παρέλαβε τὴν τραγῳδίαν ἀπὸ τῶν ἀτέχνων χειρῶν τοῦ Θέσπιδος καὶ τοῦ Φρυνίχου ὁ εὐπατριόδης υἱὸς τοῦ Ἐύφροιώνος καὶ ἔξεθροεψεν αὐτὴν εἰς παρθένον καλὴν καὶ γενναίαν. Ως ἡ Παλλὰς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός, ἔξεπήδησε καὶ αὕτη πάνοπλος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Αἰσχύλου. Ο ποιητὴς ἦτος Ἐλευσίνιος τὸν δῆμον, γνήσιος τρόφιμος τῆς Δήμητρος καὶ τῶν ἀπορρήτων αὐτῆς μυστηρίων, καὶ διὰ τοῦτο ὑπῆρξεν, ὡς ὁ ἐφάμιλλος αὐτῷ καὶ συνηλικιώτης Πίνδαρος, βαθὺς θεολόγος καὶ μεγαλόφωνος κῆρυξ τῆς εὔσεβείας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἡθικῆς, πρόμαχος δὲ ἐνθερμοὶς τῆς φιλοπατρίας. Ο ποιητὴς οὗτος ἀνήκει εἰς τὴν ἡρωϊκὴν γενεὰν τῶν Μαραθωνομάχων. Κέκτηται πατριωτισμὸν φλογερὸν καὶ βαθὺν θρησκευτικὸν αἰσθῆμα. Ἡγάπα τὴν πατρίδα, τὴν ποίησιν καὶ τὸν οἶνον, τὰ δῶρα τῶν Μουσῶν καὶ τὸ ἄνθος τοῦ Διονύσου. Ἐχειρίζετο ἐξισου δεξιῶς καὶ εὐτόλμως τὸ δόρυ καὶ τὴν γραφίδα, ἀληθῆς

θεράπων τοῦ Ἀρεως καὶ τῆς Μελπομένης. Ἐπολέμησεν ἐν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι μετὰ τῶν ἀδελφῶν του, ἔξ δν ὁ Κυνέγειρος παρέσχεν ἀπαράμιλλον παράδειγμα ἡρωϊκῆς εὐψυχίας. Αἱ Μοῦσαι ἔχορήγησαν δαψιλῇ τὸν θησαυρὸν τῆς «ποιητικῆς μανίας» εἰς τὴν θεοφιλῇ οἰκογένειαν τοῦ εὐπατρίδου Εὐφορίωνος. Καὶ ὁ ὅμωνυμος τοῦ πάππου νιὸς Εὐφορίων, καὶ ὁ ἐπ' ἀδελφῇ ἀνεψιὸς τοῦ μεγάλου τραγῳδοποιοῦ Φιλοκλῆς, διέπρεψαν ὡς ποιηταὶ τραγῳδῶν, ὁ δεύτερος δὲ καὶ ἐνίκησε τὸν «Οἰδίποδα τύραννον», τὸ πολυύμνητον δρᾶμα τοῦ Σοφοκλέους.

Ἡ ποίησις ἀπαιτεῖ, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, ἥτις εὐφυῖαν καὶ διαύγειαν πνεύματος, ἥτις φοιβόληπτον μανίαν καὶ ὑψηλὸν ἐνθουσιασμόν, δῶρα ζηλωτὰ ἀληθῶς καὶ περιμάχητα τῶν θυγατέρων τοῦ Διός καὶ τῆς Μνημοσύνης. Ὁ Πλάτων ἀπονέμει τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν ποιητικὴν μανίαν, ἥτις μεστὴ εἶναι καὶ ἐνθεος ὄλως ἥ γενναία ψυχὴ τοῦ Αἰσχύλου. Ἐπὶ τὴν ποίησιν ὧδη μηδεὶς κατὰ παραγγελίαν τοῦ θεοῦ. Ἀπεκοινήθη ποτὲ μειράκιον ἔτι ἐν τῷ ἀγρῷ φυλάσσων σταφυλάς, καὶ ὁ Διόνυσος ἐπιφανεῖς προέτρεψε τὸ θεοφιλές παιδίον νὰ ποιήσῃ τραγῳδίαν, καὶ εἰς τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἀποστολὴν διετέλεσε πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος τοῦ θεοῦ λάτροις ἄχρι τοῦ θανάτου ὁ ποιητής, μεθύων δέ, κατὰ τὴν ὥραιαν παράδοσιν, καὶ κάτοχος ὑπὸ ἐνθέου μανίας ἐποίει τὰς τραγῳδίας ὁ προσφιλῆς οὗτος τρόφιμος τῶν Πιερίδων, διὸ καὶ χαριέντως καὶ ἐμμελῶς ἔλεγε περὶ αὐτοῦ ὁ πλαστικὸς καὶ γαλήνιος Σοφοκλῆς, ὅτι ἀνεπιγνώστως, τ. ἔ. «ἐκ θείας ἐμπνεύσεως μόνον καὶ ἐπιτνοίας», ἐποίει τὰ δέοντα, οὐχὶ ἀπὸ ἐπιπόνου μελέτης καὶ κρίσεως νηφαλίου, ὅπως αὐτὸς ὁ Σοφοκλῆς, ἥ ἡδύμολπος ἀηδῶν τοῦ Κολωνοῦ, ὁγδοηκονταφετῆς ἐξύμνει τὰ κάλλη τῆς Ἀττικῆς χώρας ἐν τῷ περιφήμῳ χορικῷ τοῦ Οἰδίποδος.

B'. Αἰσχύλου δράματα, ἀποδημίαι καὶ θάνατος

Εἰκοσιπενταετῆς ἡγωνίζετο πρὸς τοὺς ἀντιτέχνους ἐπὶ τῆς παλαιᾶς αὐτοσχεδίου σκηνῆς, τῷ πέμπτῳ δὲ ἔτει μετὰ τὸ τρόπαιον τοῦ Μαραθῶνος, τεσσαρακοντούτης ἥδη, «ἐπιδείξας τὴν εὐδόκιμον ἀλκήν πρὸς τὴν βαθυχαίτην Μῆδον» ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐνίκησε καὶ τὴν πρώτην λαμπρὰν νίκην ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς τραγῳδίας. Ἐκτοτε, ἐπὶ τρεῖς δεκάδας ἐνιαυτῶν, ἄχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἔλαμπεν ὁ μεγαλόδοξος οὗτος ποιητής ὡς ἀστὴρ πρώτου μεγέθους ἀπὸ τῆς θυμέλης τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου. Ἐδίδαξε τότε τὰς ἀρίστας τῶν τραγῳδῶν του, τὸν «Προμηθέα», Τιτᾶνα τολμηρὸν καὶ αὐθαδόστομον, ἀδίκως πάσχοντα διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν πρὸς τοὺς ἀθλίους βροτοὺς φιλανθρωπίαν τοὺς «Πέρσας», ὑψηλὴν καὶ ἀθάνατον τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ παιδαγωγίαν τοὺς «Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας», «δρᾶμα ἀληθῶς μεστὸν Ἀρεως», ὅπως αὐτὸς ὁ ποιητής καυχᾶται ἐν τοῖς «Βατράχοις», τοῦ Ἀριστοφάνους· καὶ ὑστάτην τὴν τριλογίαν τῆς «Ορεστείας», τυχὼν αὐθις τοῦ πρώτου βραβείου. Ἀπεδήμησε δις εἰς Σικε-

λίαν, τὸ πρῶτον πρὸς τὸν φιλομουσότατον Ἱέρωνα, ὃς οὐδὲν διαφερόντως τιμηθεὶς, ἀνταπέδωκε τὴν τιμήν, διδάξας καὶ ἐν Συρακούσαις τὴν ἴστορικὴν τῶν «Περσῶν» τραγῳδίαν καὶ ἐγκωμιάσας τὴν κτίσιν τῆς νέας πόλεως *Αἴτνης*, ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄμμωνύμου ἡφαιστείου συνοικισθεῖσαν, διὰ τῆς δραματικῆς αὐτοῦ Μούσης ποιήσας τὰς *Αἴτναιας*. Ἀθυμήσας μετὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς «Ορεστείας», εἴτε διότι εἶδε σοβαρῶς κλονισθὲν τὸ σεμνὸν τοῦ Ἀρείου πάγου ἀξίωμα, τὸ ὑπὸ τῶν

«κερδῶν ἀθικτον ἐκεῖνο βούλευτήριον»,

διὰ τῶν δημοκρατικῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ Ἐφιάλτου καὶ Περικλέους, — διότι ὁ Αἰσχύλος ἡτο εἰς ἄκρον φιλόπατροις καὶ εὐσεβῆς Ἀθηναῖος, — εἴτε διότι κατηγορόθη, ὥσπερ ὁ Σωκράτης βραδύτερον, ἐπὶ ἀσεβείᾳ, ὡς ἀναβιβάσας ἐπὶ σκηνῆς τὰ ἀπόρρητα τῶν Ἐλευσινίων κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν τῷ τρίτῳ δράματι τῆς «Ορεστείας», ταῖς «Εὑμενίσιν» — τὴν δίκην ταύτην ἔξεφυγεν ὁ ποιητὴς πρὸς δόξαν τῶν κλεινῶν Ἀθηναίων τῆς περιλάμπρου ἐποχῆς του — ἀθυμήσας διὰ πάντα ταῦτα ὁ μεγαλόφρων Αἰσχύλος, ἀπεδήμησε τὸ δεύτερον εἰς Σικελίαν, καὶ, τρίτον ἐπιβιώσας ἔτος, ἐτελεύτησεν ἔβδομηκοντούτης σχεδὸν εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτῷ πόλιν Γέλαν, ταφεὶς μεγαλοπρεπῶς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασιν ὑπὸ τῶν Γελώνων. Τὸ ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ γραφὲν ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα¹ ἔξαγγέλλει οὐχὶ τὴν ἀφθαρτοῦ γραφὲν ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα¹ ἔξαγγέλλει οὐχὶ τὴν ἀλκυμον ἀνδρείαν, ἢν ἐπέτον ποιητικὴν του δόξαν, ἀλλὰ τὴν ἀλκυμον ἀνδρείαν, ἢν ἐπέδειξεν ὁ Ἀθηναῖος ὅπλιτης εἰς τὸ Μαραθώνιον ἄλσος. Τόσον ἡγάλλετο ὁ ποιητὴς ἐπὶ τῷ λαμπρῷ ἔργῳ. Οἱ τάφος του ἐγένετο μετέπειτα τὸ προσκύνημα τῶν ποιητῶν καὶ τῶν εἰς Σικελίαν ἀποδημούντων.

Γ'. Χαρακτῆρες τῆς Αἰσχυλείου ποιήσεως. Αἰσχύλος καὶ Σαιξηρη

Ἡ ποίησις τοῦ Αἰσχύλου εἶναι θαυμάσιον λογοτέχνημα ἀληθῶς «φρενοτέκτονος» ἀνδρός, ὅπως εὐφυέστατα χαρακτηρίζει τὸν τραγικὸν ἐν τῇ φιλολογικῇ κωμῳδίᾳ τῶν Βατράχων ὁ Ἀριστοφάνης. Χαρακτηριστικὴ ἐν τοῖς μάλιστα εἶναι ἡ μεγαλορηματικὴ τοῦ ποιητοῦ. «Τῶν μεγάλων γνωμῶν καὶ διανοιῶν κατ' ἀνάγκην ἵσα πρέπει νὰ εἶνε καὶ τὰ ρήματα», ἀποκρίνεται πρὸς τὸν Εὔριπίδην, κατακρίνοντα τὸν ἀνυπέρβλητον αὐτοῦ στόμφον τῆς λέξεως ἐν τοῖς Βατράχοις. Θέλει τὴν ποίησιν διδάσκαλον ὅχι τῶν παιδίων, ἀλλὰ τῆς ἐφιβικῆς καὶ τῆς ἀνδρικῆς ἥλικιας. Καὶ ἀληθῶς οὐδεὶς ποιητὴς εἶναι διδακτικώτερος τοῦ ὑψηλόφρονος τούτου καὶ φιλοπάτριδος Ἀθηναίου. Ἡ φράσις

1 ΣΗΜ.—Τὸ ἐπίγραμμα ἔχει ως ἔπη :

“Αἰσχύλον Εὐφορίωνος Ἀθηναίον τόδε κεύθει
μνῆμα καταφθίμενον πυροφόροιο Γέλας
ἀλκῆν δ' εὐδόκιμον Μαραθώνιον ἄλσος ἄν εἰποι
καὶ βαθυχαίτηεις Μῆδος ἐπιστάμενος.”

του εἶνε ἀγρίως ἴσχυρὰ καὶ γενναία, ὡς οἱ ὄπλιται τοῦ Μαραθῶνος. Ἐμποιεῖ τρόμον μὲ τὸν ὅγκον αὐτῆς καὶ τὸ βάρος, μὲ τὴν τόλμην τῆς μεταφορᾶς, θαυμασίως ποιητικῆς, καὶ μὲ τὸ σεμνὸν καὶ αὐθαδες τῆς εἰκόνος, « φήματα βόεια, ὁφρὺς ἔχοντα καὶ λόφους, δεινὰ καὶ μορμορωπά, ὡς λέγει ὁ κωμικός, παντελῶς ἄγνωστα εἰς τοὺς ἀκροατάς! » Κυλινδοῦνται ἀλλεπάλληλοι οἱ στίχοι, σχεδὸν ἀσύντακτοι, ὡς στιβάδες καὶ ὅγκοι χιόνος καταφερόμενοι ἀπὸ βράχων, αὐτόρριζα ἀνασπῶντες τὰ δένδρα. Κροτοῦσιν ὡς δοῦπος πίπτοντος πολεμιστοῦ, φέροντος τὴν βαρεῖαν αὐτοῦ πανοπλίαν, τὸ δόρυ, τὸν θώρακα, τὴν ἀσπίδα.

« πέπτωκεν ἀνδρῶν ὀδρίμων κομπάσματα »,

ἀναφωνεῖ ὁ κῆρυξ, ἀναγγέλλων τὴν ἥτταν τῶν θεοστυγῶν στρατηγῶν, τῶν δποίων « ἡ σιδηρόφρων ψυχή, ὑπὸ τῆς ἀνδρείας φλεγομένη, ἀπέπνεε πολεμικὸν μένος, ὡς λεόντων, μὲ τὸ ἀρήιον βλέμμα τῆς μάχης φερομένων ».

» ⁵Ω θεῖος αἴθηρ καὶ ταχύπτεροι πνοαὶ
καὶ τῶν ποντίων κυμάτων γέλασμ' ἀραιόθμητον ».

Εἶνε ἡ πρώτη λέξις τοῦ « Δεσμώτου Προομηθέως » μετὰ τὸ τρομερὸν ἔργον τῆς ἀνασταυρώσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὑψηλοκρήμνων βράχων τοῦ Καυκάσου, εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. « Προάσπισον τὴν πόλιν, πρὸν ὡς λαῖλαψ ἡ πνοὴ τοῦ Ἀρεως ἐπιτέση μεθ' ὅδημῆς! Βοῆ τὸ κῦμα τὸ χερσαῖον τοῦ στρατοῦ! » — Ἰδού δείγματα τῆς ποιητικῆς βακχείας τοῦ Αἰσχύλου. « Εἶνε ἀτελῆς ἐκεῖνος, ὅστις ἀνευ μανίας τῶν Μουσῶν θά ἔλθῃ εἰς τὰς πύλας τῆς ποιήσεως, πεισθεὶς ὅτι ἐκ τέχνης δύναται νὰ διαπρέψῃ ὡς ποιητής », λέγει ὁ Πλάτων ἐν τῷ ποιητικωτάτῳ Φαιδρῷ. « Ἡ ποίησις τοῦ σωφρονοῦντος ἐπισκιάζεται ὑπὸ τῆς τοῦ μαινομένου ». Ἡ τραγικὴ Μοῦσα τοῦ Αἰσχύλου ἐπισκιάζει ἀληθῶς πάντας πάντων τῶν χρόνων τοὺς δραματικούς, πλὴν μόνου τοῦ ἀπαραμύλλου Σαιξπηροῦ, βεβακχευμένου καὶ αὐτοῦ φρενοτέκτονος, περὶ οὗ εἴπεν ὁ Καρδάλιος ὅτι δὲν τὸν ἀνταλλάσσει πρὸς τὴν Αὔτοκρατορίαν τῶν Ἰνδιῶν, διότι ἐκείνη μὲν θά παρέλθῃ, ὁ δὲ ἥλιος τοῦ Σαιξπηροῦ θά παραμείνῃ ἀνέσπερος εἰς αἰῶνας! Οἱ Αἰσχύλοις διατείνεται ὅτι ἐξέθρεψε τοὺς Ἀθηναίους τῆς ἐποχῆς του μὲ τὸν ἀκρατον οἶνον τῆς ποιήσεώς του « γενναίους καὶ τετραπήγεις, πνέοντας δόρυ καὶ λόγχας καὶ θυμοὺς ἐπταθοείους ». Τὸν Ἰδανικὸν Ἀγγλον βασιλέα, τὸν Σαιξπηρο, οὕτε ὁ χρόνος, οὕτε ἡ τύχη, οὕτε Κοινοβούλιον ἐν ᾧ πλείονα δύνανται νὰ ἐκθρονίσωσιν, λέγει ὑπερηφάνως ὁ Καρδάλιος. Θά ἀκτινοβολῇ ὁ σκηπτροῦχος οὗτος βασιλεὺς μὲ τὸ διάχρυσον αὐτοῦ στέμμα ἐπὶ πάντας τοὺς Ἀγγλοσάξωνας ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ ἄχρι τῆς Νέας Υόρκης ὡς ἐράσμιον καὶ εὐγενὲς ἀλλ' ἄμα καὶ ἴσχυρότατον σύμβολον τῆς συγγενείας καὶ τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν ἐνότητος, πραγματικῶς ἀδιάφθορος ὑπὸ τοῦ χρόνου. Εἶνε ἰδικός των ὁ Σαιξπηρος, τοῦ αὐτοῦ αἴματος, τῆς αὐτῆς φυλῆς. Σκέπτονται, αἰσθάνονται,

διμιλοῦσι δι' αὐτοῦ, ἀναπνέουσιν. Μία φωνὴ μελῳδική, βουλευομένη καὶ λαλοῦσα ἀπὸ τῆς καρδίας πρὸς αὐτό, εἶνε μέγα, αὐτόχοημα θεῖον, εὐεργέτημα δι' ἐν ἔθνος! Οὗτῳ φρονεῖ ὁ φιλόσοφος.

Δ'. Ἡ μετὰ θάνατον δόξα τοῦ Αἰσχύλου.
Νίκαι καὶ δράματα τοῦ ποιητοῦ. Διδασκαλία τῶν Περσῶν.
Τέλος τῆς Αἰσχυλείου ἐποχῆς

Οἱ συμπολῖται τοῦ Αἰσχύλου ἀπεκάλουν αὐτὸν καὶ μετὰ θάνατον ἐν τοῖς Διονυσίοις, ως πατέρα τῆς τραγῳδίας, καὶ διὰ ψηφίσματος ἐπέτρεψαν εἰς τὸν βουλόμενον νὰ ἀναδιδάσκῃ τὰ δράματα τοῦ φιλοπάτριος ποιητοῦ, ὅστις καὶ ἀπὸ τοῦ τάφου τὰ κεδνὰ βουλεύματα τῆς φρενός του ἐκήρυττε πρὸς τοὺς ζῶντας. Ἡ ποίησίς του «δὲν συνατέθανε μετ' αὐτοῦ», ως λέγει οὐφωνῶς ὁ Ἀριστοφάνης, καὶ πολλὰς ἐκέρδησε νίκας καὶ μετὰ θάνατον — τεκμήριον τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς λατρείας τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὸν βαθύβουλον αὐτῶν συμπολίτην. Αὐτὸς εἶχε διακηρύξῃ ἐν ἐπιγνώσει τοῦ μεγαλείου του, ὅτι τὰς τραγῳδίας του ἀναθέτει εἰς τὸν χρόνον. Καὶ ὁ χρόνος δὲν ἐκλόνισεν ἄχρι σήμερον τὸ ἐκ γρανίτου ποιητικόν του μνημεῖον! Τὸν θαυμασμόν του πρὸς τὸν θεσπέσιον Ὅμηρον ἔξεφρασε διὰ τοῦ πολυθρυλήτου μεγάλων Ὅμηρικῶν δείπνων». Τὰ πολυτελῆ δεῖπνα τοῦ Ὅμηρου! — Εἰκὼν καὶ φράσις γνησίως αἰσχύλειος, ὑπομιμήσκουσα τὰ μέγαρα τῶν διοτρεφῶν ἀνάκτων τῆς ὁμηρικῆς ποίησεως, τοῦ Νέστορος, τοῦ Μενελάου, τοῦ Ὄδυσσεως, τοῦ Ἀλκινόου. Ἔγραψεν δὲ οὐαὶ τοῦ Αἰσχύλου δράματα ἐνενήκοντα, ὃν ἐβδομήκοντα τραγῳδίας, σχεδὸν ἔτος παρ' ἔτος ἐπὶ τέσσαρας δεκάδας ἐνιαυτῶν ἀγωνιζόμενος ἐν τῷ θεάτρῳ. Ἡττήθη ὑπὸ τοῦ μελοποιοῦ Σιμωνίδου, θαλεροῦ τότε πρεσβύτου, ἐν ἀγῶνι πρὸς ποίησιν ἐλεγείας ἐπὶ τοῖς ἐν Μαραθῶνι πεσοῦσιν. Ἡ ἀνδρικὴ αὐτοῦ Μοῦσα ἦτο ἀλλοτρία τῶν θρήνων καὶ τῶν δακρύων. Πανηγυρικὴ ἦτο ἡ διδασκαλία τῶν Περσῶν, τῷ δύγδῳ ἔτει μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνος, ἐπὶ τοῖς ἐγκαυνίοις τοῦ νέου ὑπὸ τὸν ἰερὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως θεάτρου τοῦ Διονύσου. Οἱ ποιητὴς ἥξιώθη τοῦ πρώτου βραβείου. Θεαταὶ ἦσαν οἱ ἄλκιμοι ὄπλιται καὶ οἱ ναυβάται, οἱ μεγαλόδοξοι ἥρωες τῶν ἀειμνήστων ἀγώνων τῆς Σαλαμίνος, τοῦ Ἀρτεμισίου, τῶν Πλαταιῶν, τῆς Μυκάλης.

Οἱ νεαρὸς Σοφοκλῆς, ἀνταγωνισθεὶς τὸ πρῶτον πρὸς τὸν παλαιάμαχον τραγικόν, ἐνίκησεν αὐτόν, τὸν ἀγῶνα δὲ ἔκρινεν διαφνοστεφῆς στρατηγὸς Κίμων, ἀφ' οὗ εἶχον διχασθῆ αἱ γνῶμαι τῶν θεατῶν ἀλλ' δὲ οὐαὶ τοῦ Αἰσχύλου διέκειτο εὑμενῶς πρὸς τὸν ἀνταγωνιστήν του, ἐδάσμιον τὴν ψυχὴν καὶ τὸ ἥθος, καὶ ἀποδεχθεὶς τὰς καινοτομίας τοῦ ἀντιπάλου, ἐκέρδισε δύο ἔτι περιφανεῖς νίκας. Ἀλλ' ἡ ἀρχαιοπρεπῆς αὐτοῦ ποίησις εἶχε περάνη ἐνδόξιας, μὲ τὸν στέφανον τῆς νίκης, τὴν ἀποστολήν της. Νέα γενεά, ξως, μὲ τὸν στέφανον τῆς νίκης, τὴν ἀποστολήν της. Κατέρχετο εἰς τὴν μεθεμουργὸς καὶ ἀκράτως νεωτεριστική, κατήρχετο εἰς τὴν με-

γάλην κονίστραν τῆς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας. Εἶνε οὗτοι οἱ «παρὰ δύναμιν τολμηταί, οἱ παρὰ γνώμην κινδυνευταί, οἱ ἐν τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες», ὅπως ἔχαρακτήρισεν αὐτοὺς ὁ βαθυνούστατος ἴστορικός. Ἀρχεται ἥδη ἡ ἐποχὴ τοῦ Περικλέους. Ἡ πρόδοδος τῶν Ἰδεῶν χωρεῖ ἀκατάσχετος. Ἡ ιοστέφανος πόλις, ἀληθινὸν «ἔρεισμα τῆς Ἑλλάδος», ἀποβαίνει παιδευτήριον κοινὸν καὶ «Πρυτανεῖον σοφίας», κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Πλάτωνος. Πᾶσα γῆ καὶ πᾶσα θάλασσα ἐκβιάζεται νὰ ἀνοίξῃ πορείαν εἰς τοὺς τολμηροὺς ναυβάτας καὶ πεζομάχους τοῦ Κίμωνος. Νέαι ἰδέαι, νέα ἥθη, νέον σύστημα ἐκπαιδεύσεως ἔγκαινεται. Τριακόσιαι πόλεις εἰσφέρουσι τοὺς θησαυρούς των εἰς κραταίωσιν τῆς ναυτικῆς ἡγεμονίας τῶν Ἀθηναίων. Ἡ Ἀκρόπολις κοσμεῖται μὲ τὰ ἀριτρεπῆ της μνημεῖα, τὰ Προπύλαια, τὸν Παρθενώνα, τὸν ναὸν τοῦ Ἐρεχθέως· ὃ Φειδίας πλάττει τὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς τῆς Σοφίας καὶ τοῦ ὑπάτου τῶν οὐρανιώνων ἐν Ὁλυμπίᾳ. Ὁ Περικλῆς διεκήρυξτεν μετ' ὀλίγον ὅτι ἡ δόξα τῆς πατρίδος του θὰ παραμείνῃ ἀείμνηστος.

E'. Ἡρωες τῶν τραγῳδιῶν τοῦ Αἰσχύλου

Ἡ ποίησις τοῦ Αἰσχύλου εἶνε ὅμοία πρὸς τὰ ἀγάλματα τῆς πρὸ Φειδίου ἐποχῆς. Σεμνὴ καὶ μεγαλοπρεπής, αὐστηρὰ καὶ ἀγέλαστος, ἀλλὰ καὶ ἀρχαικὸν καὶ περιτεχνὸν ἐμφαίνουσα κάλλος. «Ολα εἶνε ἡρωϊκὰ παρ’ αὐτῷ, γλῶσσα, ἥθη, διάνοια, χαρακτῆρες. Εἶνε ἀδύνατον νὰ μετρήσῃς τοὺς ἡρωας τῶν τραγῳδιῶν του μὲ τὸ κοινὸν μέτρον τῶν συνήθων βροτῶν. Σχεδὸν φαίνονται ἡμίθεοι, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοφάνης, εἰς τὰ ὅμματα τῆς ἀνθρωπίνης μυωπίας. Ὁ χαρακτὴρ τοῦ Προμηθέως εἶνε ἀληθῶς τιτάνειος. Οὐδενὸς ποιητοῦ φαντασία ἔφθασεν εἰς τόσον ὑψος τολμηρᾶς ποιητικῆς δημιουργίας. Σαλεύεται ἡ γῆ, μυκᾶται ὑπόκωφος ἡ βροντή, διασταυροῦνται εἰς τὸν αἰθέρα αἱ πυριφλεγεῖς ἐλικες τῆς ἀστραπῆς, σκιρτῶσιν οἱ ἄνεμοι, αἰθὴρ καὶ πόντος συνταράσσονται ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ δεσμώτου, καὶ ὁ Τιτάν κεραυνούμενος ἵσταται ἀτρόμητος! Ἔπειτα ἀναβαίνει αὐθὶς ἀπὸ τοῦ Ταρτάρου καὶ βλέπει μὲ τὴν αὐτὴν εὐψυχίαν σπαρασσόμενα δι’ ἡμέρας τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀετοῦ τοῦ Διός. Φρόνημα ἀληθῶς τιτάνειον.

Καὶ ἡ τριλογικὴ σύνθεσις τῶν ἀρίστων τραγῳδιῶν του ἀποτελεῖ σχέδιον μεγαλότεχνον. Ἡ αὐτὴ ὑπόθεσις διήκει διὰ τῶν τριῶν τραγῳδιῶν παράδειγμα ὃ «Προμηθεύς», τὸ δρᾶμα τῆς ἀνθρωπότητος, παλαιούσης πρὸς τοὺς σκληροὺς καὶ ἀτέγκτους νόμους τῆς φύσεως, τοὺς ὅποιους ἐκπροσωπεῖ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ φρόνημα τοῦ Διός, οἱ «ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας», οἱ «Πέρσαι» καὶ ἡ «Ορέστεια». Ἡ φοβερὰ τριλογία ἐδιδάχθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου, τὴν ὅποιαν ἐκλέγειν ἡ τέχνη τοῦ ποιητοῦ, τῷ 458 π. Χ., εἴκοσι καὶ δύο ἔτη μετὰ τὸ τρόπαιον τῆς Σαλαμῖνος. Ὁ ἔβδομηκοντούτης Αἰσχύλος, νικήσας τὸ ὑστατον, ἀπῆλ-

θεν εἰς Σικελίαν, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησεν. Ἐλλ' ἡ ποίησίς του δὲν συναπέθανε μετ' αὐτοῦ, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Ἀριστοφάνους, ὅστις καὶ ἐν Ἀδου ἀπονέμει αὐτῷ τὸν θρόνον τῆς τραγῳδίας.

[Ἐν Κυδωνίᾳ, 1912]

ΙΩΑΝ. ΟΛΥΜΠΙΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΙΝΔΙΕΣ

[Φιλτατε κ. Σκόκο,

Σᾶς στέλνω καὶ φέτο μερικὲς φωτογραφίες παραμένες στὰ Ἰμαλάϊα. Ἡ Νο 1 εἶναι σκηνὴς στὴν ἀγορὰ ἐνδὸς μικροῦ χωριοῦ ἐπάνω στὰ βουνά. Οἱ τύποι εἶναι μογγολικῆς φυλῆς. Εἶναι ὅλοι ἄνθρωποι γεροί, ἀποτέλεσμα τοῦ βουνίσιου ἀγέρα. Ἡ Νο 2 καὶ 3 εἶναι δρόμοι χωριῶν. Τοποθεσίες μαγικὲς αὗτά τὰ χωριουδάκια, καὶ τὰ δέντρα, ποὺ τὰ τριγυρίζουν, μεγαλοπρεπέστατα. Ἡ Νο 4 εἶναι μερικὰ δροχιδειδή ποὺ φυτρώνουν στὰ βουνά, στοὺς κορμοὺς τῶν δέντρων. Παράσιτα, μὰ χαριτωμένα λουλούδια, ποὺ στὴν χάρι καὶ στὴν δόμοφιὰ δὲν ἔχουν ταῖρι. Ἡ Νο 5 εἶναι γυναικες καὶ κορίτσια τῶν βουνῶν, τύποι κι' αὐτοὶ τῆς μογγολικῆς φυλῆς.

Καλκούτα, 1912. Δικός σας κ. ΑΝΝΙΝΟΣ]

No 1.—Σκηνὴς στὴν ἀγορὰ μικροῦ χωριοῦ στὰ Ἰμαλάϊα